

Olena Kostiuник, PhD in Economics, Associate Professor
National Technical University of Ukraine
“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”
Kyiv, Ukraine

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-676-8-7>

**LEGATUM PROSPERITY INDEX AS A TOOL
FOR COMPREHENSIVE ASSESSMENT OF UKRAINE'S
DEVELOPMENT IN CONDITIONS OF WAR
AND RECONSTRUCTION**

**ІНДЕКС ПРОЦВІТАННЯ LEGATUM ЯК ІНСТРУМЕНТ
КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ВІДБУДОВИ**

Сучасний етап розвитку України характеризується безпрецедентними викликами, пов'язаними з повномасштабною війною, глибокими соціально-економічними трансформаціями та необхідністю формування ефективної стратегії післявоєнної відбудови. У таких умовах традиційні підходи до оцінки розвитку, зокрема через показники валового внутрішнього продукту, виявляються обмеженими, оскільки не відображають реального рівня добробуту населення та якості життя.

У зв'язку з цим особливої актуальності набуває використання Індексу процвітання Legatum як комплексного інструменту оцінки суспільного розвитку. Його методологія базується на багатовимірному підході, що охоплює не лише економічні показники, але й інституційні, соціальні та гуманітарні аспекти, включаючи рівень безпеки, доступ до освіти та медицини, стан довкілля, особисті свободи та соціальний капітал.

Для України, яка переживає найскладніший період у своїй новітній історії, цей індекс є не просто теоретичним інструментом, а практичним орієнтиром для формування ефективної державної політики відбудови. Він дозволяє виявити не лише економічні, але й інституційні, соціальні та екологічні «вузькі місця», що гальмують розвиток країни. Аналіз позиції України в цьому рейтингу дає змогу зрозуміти глибинні причини наших проблем та визначити пріоритетні напрями реформ у відбудовчому періоді.

Особливу важливість дослідження набуває в контексті євроінтеграційних прагнень України. Індекс процвітання може стати важливим інструментом моніторингу прогресу на шляху до європейських стандартів життя. Він дозволяє проводити порівняльний аналіз з країнами-членами ЄС та оцінювати, наскільки близько Україна підійшла до стандартів процвітаючого європейського суспільства.

Індекс процвітання відрізняє від багатьох інших рейтингів його всеосяжна та структурована методологія. Він є комплексною системою,

що охоплює 12 основних компонентів (критеріїв, стовпів), які, у свою чергу, об'єднані в три фундаментальні сфери: Інклюзивні Суспільства, Відкриті Економіки та Емпвермент Людей. Ця триєдина структура відображає сучасне розуміння процвітання як результату взаємодії ефективних інститутів, динамічної економіки та розвиненої людської особистості. Кожен з 12 компонентів оцінюється за допомогою низки конкретних показників - всього аналізується понад 300 окремих змінних, що робить індекс одним з найдетальніших у світі.

Згідно з методологією, що застосовується в щорічних звітах Legatum Institute, аналіз позиції України в Індексі процвітання ґрунтується на компаративному аналізі даних за тривалий період – з 2010 по 2023 роки. Такий підхід дозволяє виявити не лише поточний стан, але й довгострокові тенденції та структурні зрушення в розвитку українського суспільства. Як зазначається в аналітичних оглядах, особливу увагу приділено оцінці впливу ключових історичних подій – Революції Гідності 2014 року, початку збройної агресії росії та повномасштабного вторгнення 2022 року – на окремі компоненти індексу.

Сучасна позиція України в Індексі процвітання – 96 місце з 167 країн світу за даними 2023 року – розглядається в звітах як результат складного переплетіння глибоких системних проблем, загострених зовнішньою агресією, та окремих успіхів, зокрема у сфері громадянського суспільства. Для порівняння, у звітах наводиться позиція сусідніх країн: Польща займає 31 місце, Угорщина – 41, Румунія – 46, тоді як Грузія, що пройшла схожий шлях реформ, знаходиться на 59 позиції. Це свідчить, за оцінками аналітиків, що навіть серед країн з подібним історичним досвідом Україна демонструє значно гірші результати [1].

Аналіз загальної динаміки, представлений у звітах Legatum Institute, показує складну траєкторію розвитку України. Період 2010–2013 років характеризувався відносною стабільністю, проте за низьких абсолютних показників. Після 2014 року спостерігається різке погіршення позицій у компонентах, пов'язаних з безпекою та економічною стабільністю, що, як зазначається, було частково компенсовано прогресом у сфері громадянського суспільства. Період 2019-2021 років розцінюється як час обережного оптимізму, коли окремі компоненти демонстрували повільне покращення. Однак повномасштабне вторгнення 2022 року, як констатують у звітах, призвело до катастрофічного погіршення показників у більшості компонентів [2].

Як зазначається в аналізі Legatum Institute, сфера «Інклюзивні суспільства» є найбільш проблемною для України в умовах триваючої збройної агресії.

Компонент «Соціальний капітал» є яскравим прикладом «парадоксу війни». Незважаючи на катастрофічне погіршення більшості показників, саме соціальний капітал демонструє вражаюче зростання. За критерієм «довіра в суспільстві» Україна показує одні з найвищих результатів серед країн Східної Європи, що підтверджується масштабним волонтерським рухом.

Компонент «Умови для підприємництва» демонструє диференційовану картину. З одного боку, малий та середній бізнес зазнав значних втрат. З іншого боку, окремі сектори – IT-індустрія та агросектор – продемонстрували вражаючу стійкість. Зазначається, що за критерієм «доступ до інновацій» Україна продовжує демонструвати відносно високі показники.

Сфера «Ємпowerмент людей», як зазначається в звітах, демонструє найбільш суперечливі тенденції. Компонент «Умови життя» зазнав катастрофічного погіршення після 2022 року. Масштабні руйнування житла, зростання цін на комунальні послуги, втрата доходів мільйонами українців – все це призвело до різкого погіршення матеріального добробуту.

Компонент «Охорона здоров'я» продемонстрував як вражаючу стійкість, так і серйозні проблеми. Система охорони здоров'я змогла адаптуватися до воєнних умов. Разом з тим, психологічне здоров'я нації знаходиться під серйозною загрозою – за оцінками експертів, мільйони українців потребують психологічної допомоги.

Компонент «Освіта» залишається одним з найсильніших боків України, що є наслідком глибоких традицій. Однак війна створила серйозні виклики – мільйони дітей змушені навчатися в умовах переміщення. Разом з тим, відзначається швидкий перехід на дистанційні форми навчання.

Проведений аналіз засвідчив, що Індекс процвітання Legatum є ефективним інструментом комплексної оцінки розвитку України, який дозволяє вийти за межі традиційних економічних показників та охопити широкий спектр факторів, що формують добробут суспільства.

Встановлено, що сучасна позиція України у рейтингу є наслідком поєднання глибоких структурних проблем та негативного впливу повномасштабної війни. Найбільш вразливими залишаються компоненти, пов'язані з безпекою, ефективністю управління, економічною стабільністю та умовами життя населення. Водночас зафіксовано позитивні тенденції у сфері соціального капіталу, громадянського суспільства та окремих галузей економіки, що свідчить про наявність внутрішнього потенціалу до відновлення.

Особливу увагу привертає нерівномірність регіонального розвитку, зумовлена різним ступенем впливу бойових дій, що вимагає диференційованого підходу до формування політики відбудови. Крім того, результати аналізу підтверджують важливість інтеграції інституційних реформ, розвитку людського капіталу та забезпечення соціальної згуртованості як ключових чинників довгострокового процвітання.

Отже, Індекс процвітання Legatum може слугувати важливим орієнтиром для формування державної політики України, спрямованої на відновлення, підвищення якості життя населення та наближення до європейських стандартів розвитку. Реалізація комплексних реформ та ефективне використання міжнародної підтримки визначатимуть

траєкторію відновлення країни в середньо- та довгостроковій перспективі.

Література:

1. Індекс процвітання. Вікіпедія : вільна енциклопедія. 2023. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Індекс_процвітання
2. Індекс процвітання. Wikiwand. 2023. URL: https://www.wikiwand.com/uk/articles/Індекс_процвітання